

Hana Kantuláková, DiS.: *Ideologické zdroje náboženského terorismu.* FHS UK, Praha 2012, 66 s.

Fenomén (nábožensky motivovaného) terorismu patří mezi vděčná témata aktuálních mediálních prezentací i akademických diskusí, jde však o problematiku natolik komplexní, že ji s větší relevancí zvládlo jen nemnoho badatelů (z citované literatury především M. Juergensmeyer). Tím spíš je překvapující, že diplomantka zvolila takto široké téma pro svoji bakalářskou práci, která je již z tohoto důvodu problematická (obzvláště, když se autorka v tématu příliš neorientuje, jak bude dokumentováno níže). Není to naneštěstí jediný problémový rys předložené práce, mezi další lze řadit

- (1.) absentující metodu, neboť předložená diplomní práce není založená ani empiricky (s. 6), ani referenčně (to by předpokládalo znalost akademického kontextu, v němž vznikala jednotlivá referovaná díla a jejich kvalifikované zhodnocení, zatímco autorka si z nich pouze vybírá, „co se jí zrovna hodí“);
- (2.) koncepční a prezentační nejasnost, protože práce postrádá jakoukoli logickou strukturu, řada témat se nesmyslně opakuje atd.;
- (3.) formální nedostatky, zejména v prepisech arabských termínů a jmen (není zvolena žádná standardní transkripce, v práci se tak objevují „až příliš počestlé“, standardně neužívané transkripce typu „Maudúdí“ či „Kutb“ vedle transkripcí ovlivněných západoevropskými jazyky – „Farag“, nehledě už k doslova strašlivému skloňování) a v rámci použité literatury („Sociologické nakladatelství“ je jednou pod tímto názvem, jindy jako „Slon“, u citovaných časopiseckých studií chybí ročníky a stránkový rozsah).

Práce je rozdělena na dvě kapitoly, v první z nich se autorka pokouší obecně vymezit náboženský terorismus: jeho údajné historické zdroje a analogie, aktuální projevy v rámci „hlavních“ (jak se to pozná?) náboženských systémů, tj. judaismu, křesťanství a především islámu, a konečně příslušná ideologická zdůvodnění. Zásadní potíž je ovšem v tom, že prakticky neví, o čem píše. Jen tak si lze vysvětlit třeba kanonické texty uvedených tří náboženství v autorčině výčtu podané jako „bible, korán a evangelia“ (s. 10), souvislost nástupu islámských hnutí s vzestupem sionismu a zvolením Karla Wojtyly papežem (s. 10, obd. s. 17), Ku-klux-klan jako příklad „terorismu inspirovaného marxismem a [nebo] nacionalismem“ (s. 11), nebo použití výrazu „evangelíci“ ve smyslu „evangelikálové“ (s. 15 – autorka pouze opisuje špatný český překlad Kepela). Tyto a (mnohé) další případy dokládají pouze to, jak špatně se diplomantka ve zvolené problematice orientuje, tomu pak odpovídá i úroveň jejích výkladů.

Z věcně závažnějších nedostatků uvádím alespoň: zjednodušující tvrzení, že iránská islámská revoluce byla impulsem pro vznik náboženského terorismu a že ten je nejsilnější v případě islámu (s. 12), jeho automatické spojení s „ortodoxními a fundamentálními proudy“ (s. 12, obd. s. 19), Írán jako jediný dosavadní případ úspěšné islamistické revoluce (s. 14), tvrzení o sufismu jako vůči křesťanství nejotevřenějším proudem islámu a dokonce o jeho předislámském původu (s. 17-18), nebo o neznalosti Koránu mezi islámskými radikály (s. 28). Povrchní a věcně i kontextuálně nepřesný je rovněž celý výklad o militantních skupinách v rámci různých náboženství (s. 21-23), stejně jako o představitelích moderní „džihádistické literatury“ v rámci islámu (s. 37-45). V textu se navíc objevují logické inkonsistence (terorismus páchaný veřejnou mocí na s. 9, což odporuje autorčině vlastní definici ze s. 7; nebo „nestátními objekty“, jak je uvedeno na s. 11, protože by mělo jít o subjekty).

Druhá (3. číslovaná) kapitola čtenáře pobaví už úvodním zařazením „moderních výbušnin“ mezi „efektivní telekomunikační prostředky“ (s. 46), jejím obsahem má být poněkud

nesourodý a věcně nezdůvodněný popis současného islámského náboženského terorismu v muslimském světě a vybraných evropských zemích (proč ne také jinde?), diskuse globalizačních vlivů (tentokrát zase především ve Spojených státech) a povrchní popis mediálně známých teroristických skupin (proč ne jiných?, proč najednou i nemuslimských?, proč pouze na základě informací bez hlubší znalosti čerpaných z nereprezentativní literatury, médií a internetu?). V celém výkladu se přitom stále znovu replikují nedostatky uvedené výše, takže by nakonec šlo parafrázovat samotnou autorku: „její představy a koncepty sice vychází z reálných dogmat ... [a] skutečných historických událostí či jejich interpretací, ale konečný pohled na svět dokreslují i osobní pohnutky a je zkreslen vlastním chápáním, někdy i překrucováním výše uvedených zdrojů k obrazu svému tak, aby bylo obhájeno její vlastní stanovisko“. Diplomantka takto – v obecném vyjádření nepochybně správně – na s. 64 popisuje náboženské teroristy, stejné hodnocení lze však naneštěstí použít i na její vlastní práci.

Vzhledem k množství problematických nebo i zásadně (věcně, metodicky, kontextuálně, prezentačně a formálně) nesprávných prvků a přístupů předloženou bakalářskou práci **nedoporučuji k přijetí**. Autorce bych pak radil především podstatné zúžení, nebo raději změnu tématu, jež by umožnila jeho adekvátní odborné zvládnutí a akademickou prezentaci.

V Praze dne 24. ledna 2013

Doc. PhDr. Zdeněk R. Nešpor, PhD.